

НЕ ЗАБРАВЯЙТЕ, НО НЕ ОТМЪЩАВАЙТЕ!

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ПРАЗНИК

Брой 19 • год. CI • 14 октомври 2022 г. • цена 1 лев

www.stdbg.org

Печатно издание: ISSN 1313-7611 • Онлайн издание: ISSN 2815-2638

СПОМЕН ЗА ЕДИН ПРЕОБРАЖЕНЕЦ

Член кор. проф. Георги Михов

На стр. 3

НАЦИОНАЛНИ ХАЙДУШКИ ПРАЗНИЦИ „КАПИТАН ПЕТКО ВОЙВОДА“

За пета поредна година град Чепеларе бе домакин на Националните хайдушки празници „Капитан Петко войвода“. Организатори на празниците са Община Чепеларе и Съюз на тракийските дружества в България.

В церемонията по откриването на празниците участваха **Боран Хаджиев** – кмет на община Чепеларе, **Илин Димитров** – служебен министър на туризма, **Красимир Преманов** – председател на Съюза на тракийските дружества в България, **Краснодар Беломорски** – заместник-председател на ЦР на СТДБ, членовете на ВК на СТДБ: д-р **Ваня Иванова** и **Мария Божкова**, член кор. проф. **Васил Проданов**, директор на ТНИ, граждани и гости на Чепеларе.

Кметът на Чепеларе **Боран Хаджиев** поздрави участниците в празниците, които вече са постоянна част от културния календар на града. В словото си той заяви:

„За мен е изключителна чест да Ви приветствам днес в Чепеларе, за да отдадем всички заедно заслужена почит и уважение към живота и делото на „великана“ **Капитан Петко войвода**. За нас, родопчани, той е символ на свободата. Родовата памет на предците ни ще пази и предава вечно спомените за него и славната му чета, бранила Родопите и Беломорска Тракия. В Чепеларе той пристига през месец август 1878 г., непосредствено след Берлинския конгрес и решава да организира именно тук отбрана. Основава щаб, в който храбри патриоти от цяла България започват да се стичат, за да окажат подкрепа и обединение в свящото му дело. Реално той и неговите четници остават в града за по –

малко от година, но в този период жителите на Чепеларе и околностите се радват истински на свободата си. Затова признателното родопско население издигна паметник, в чест на бранителя **Капитан Петко войвода**. Паметникът в Чепеларе е открит на 22 септември 2004 г. в чест на 160 г. от рождението му.

За пета година Община Чепеларе организира Националните хайдушки празници „Капитан Петко войвода“, за да помнят и знаят сегашните и идните поколения какви герои ражда България. Нека в този ден отдадем заслужена почит към онези, които ни дадоха пример за единство, саможертва и висок патриотизъм в името на народа.

Пожелавам Ви здраве, родолюбив дух и самочувствие от делата Ви.

Да бъдем достойни българи с гордо вдигнати глави!“

Председателят на СТДБ **Красимир Преманов** поздрави Общинския съвет и кмета на Чепеларе за патриотичната инициатива, на която СТДБ е съорганизатор като подчерта, че целите на празниците съвпадат с целите на Съюза, защото Родопите са тракийска планина и крепост на българщината, а легендарният войвода е патрон на СТДБ. Той припомни накратко биографията на легендарния войвода, издигнал се до най-възвишения идеал за свобода и независимост на България, и неговата безкористност.

вата безкористност.

Министър Димитров подчерта значението на подобни инициативи, които придават неповторим автентичен дух, привличайки повече посетители и допринасят за устойчивото развитие на регионите и местните общности. „Само познавайки миналото, ще можем да градим успешно бъдещето си. В дни на разделение и смут имаме все по-голяма нужда от лидери и истински патриоти. Подобни събития пазят паметта ни жива“, каза той пред присъстващите.

Жителите на Чепеларе символично посрещнаха **Капитан Петко войвода** в родопския град и поднесоха венци и цветя пред бюст-паметника на легендарния закрилник. С тържествено шествие всички се отправиха към площада в Чепеларе, където прославения хайдутин бе посрещнат от любими негови песни. Гостите на празника имаха шанса да се докоснат до автентичната пушка на легендарния **Капитан Петко войвода**, която от 1952 г. се съхранява в Историческия музей „Стою Шишков“ в Смолян.

Директорът на Тракийския научен институт **проф. Васил Проданов** представи изложбата „125 години организирано тракийско движение в България“, която бе част от програмата на празниците. Експозицията е дело на Съюза на тракийските дружества в България и Тракийския научен институт. За създаването ѝ са ползвани материали от Държавна агенция „Архиви“, архиви на БАН и на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“. Показаните пана разказват 125-годишната история на организираното тракийско движение от създаването на дружество „Странджа“ през 1896 г. до Съюза на тракийските дружества в България днес. Разположена в градинката до площад „Олимпийски“ в Чепеларе, изложбата предизвика интереса на гостите и гражданите на родопския град.

Празниците продължиха с концертна програма, в която участваха над 40 гайди, самодейни състави и изпълнители.

КИРИЛ САРАДЖЕВ

Старата круша, или „крушата“, така я наричаха всички лозари. Когато трябваше да обясняват къде се намира лозето им гордо казваха: „Ей там, край старата круша ми е лозето“.

Никой не знаеше от кого и кога беше посадена, но беше необикновена круша. Огромното ѝ стъбло бе покрито от дебела грапава кора, по която грозно личаха белези от брадви и ръждясали пирони, които лозарите са забивали, за да закачат дрехите си. Трима мъже с мъка обгръщаха с ръцете си стъблото, а клоните, клоните ѝ бяха едни такива грамадни, целите обрасли с зеленикав мъх и скърцаха страшно и плашещо при всеки порив на вятъра.

Преди много, много години някой добър човечек беше ашладисвал върху нея два сорта круши-петровка и зимна. Благодарение на това, през цялата година крушата беше известявана от знайни и незнайни гости привлечени от нейните едри и сочни плодове. Ех, каква хубост придобиваше крушата на пролет. Хубост, от която и да искаш не можеш да откъснеш очи. Белота, блага белота и всичко това, огласяно от лакомото жужене на пчелите и игрилото боричкане сред клоните на ята от птички, заети в любовни игри, събудени в малките им телца. А есента със своята вълшебна четка, потопена в забъркани само от нея бои, плисваше по листата на крушата пъстра плетеница от цветове, които играеха като живи, огрявани от есенното слънце. Петко дърводелеца, в чието лозе беше крушата, често философски казваше: „Крушата е надживяла много като нас, ще надживее и нас, защото носи красивото в живота, а красивото е вечно.“

Беше месец февруари. Пролетта от много години насам, подрани. Слънцето се настани трайно на изчистеното от облаци небе. Само от време на време някое бяло, палаво облаче се опитваше да го закрие и да спре жарките му лъчи, обливащи на воля затъжената за топлината му земя. Тревите, храстите, дърветата и те, сгрени от него, напиреха за нов живот. Клоните на подранилите дървета бяха покрити с наедрели пъпки, които всеки момент бяха готови да се разтворят и пръснат на воля скрития си за това аромат. Празникът Трифон Зарезан отново събра лозарите край старата круша. Стоян Айдара, Петко дърводелеца, Митрю, Стаьо „Стоян – ламбантина, Иван Беделя, Виденов и Калинов. Повечето от тях бежанци и деца на бежанци от Тракия и Македония. Дългата зима ги беше затъжила един за друг, затова бурно се надпреварваха да разказват какво им се беше случило през зимните дни и месеци.

Огънят обливаше с мека топлина лицата на разположилите се около него лозари. Нахвърляните в него едри цепеници от време на време помръдваха като живи и разпръскваха снопове искри, които бързо потъваха в горещата пепел. Стоян Айдара, размекнат от буйните наздравии с отлежало вино и като най-голям от всички лозари първи започна да разправя спомени от своя живот в Тракия.

Айдара беше много оперен човек, възник, пълничък, винаги отрядно облечен, с голямо чело, под което като малки въгленчета искряха умно зеленикавите му очи. Говореше тихо с развълнуван глас, а коравите му ръце трудно успяваха да избърсват бликналите от очите му сълзи, разказвайки за теглилата си в Тракия, като дете по време на интернирането във Волоска област.

– Да знаете, само какъв глад, глад и страх изпитвах като дете. Майка, горката ме научи да казвам на гръцки „досте му псоми и досте му неро“ – „дайте ми хляб дайте ми вода“, и ме изпращаше да прося по гръцките къщи. Страх имах голям, дете малко съм, колко може да ми е куража, гладът ме надвиваше и тръгвах с едно малко мисалче да прося от къща на къща. Плачех, просех и плачех. Гърците и те уж християни, но не ми даваха хляб. Казвали им, че ние сме били комити и ядем хора. Понякога се връщах в къщи само

с едно коматче и няколко лукови пера, които гърците ми даваха, за да не ги хвърлят на боклука.

– А бе, това хора ли са били гърците, хора ли са били!? Така ли се постъпва с жив човек, дете?! Възмутен и гневно прекъсна разказа Виденов и от яд ритна без нужда, една от горящите цепеници на огъня, която посипа с огнен дъжд краката на лозарите.

– Вече съм на 80 години, продължи Айдара. Остарях и побелях, но мъката, която имам в душата от тези години нито остаря, нито побеля. С нея ще си отида от този свят.

Тъжния разказ на Айдара събуди стари не забравими спомени в уж коравите души на бежанците. Петко дърводелеца като домакин на лозарската среща, след мъчителната пауза обхванала цялата компания прошепна с развълнуван глас.

– Така беше, така... И всичко това ни сполетя без да сме виновни. Било децата, било възрастните. Теглилото беше голямо.

Бай или бат Петко, така го наричаха повечето неговите познати, не беше от приказливите и вземаше думата само, ако е много важно или пък душата му не можеше да изтърпи за някоя несправедливост. За натрупаните си години изглеждаше като младеж, отколкото като изоставил се и отчаян от живота старец. Буйните му къдрави коси бяха побелели, но и така пак красяха благото му лице, покрито винаги със закачлива усмивка. С треперещи ръце, без нужда, той взе да разбутва горящите главници в огъня, за да отшуми обхваналото го вълнение в гласа и започна да разказва.

– Повечето от нас, които сме тук, сме били по на 3-7 или 10 години, когато ни интернираха в стара Гърция. Като ден днешен си спомням как ни подкараха гърците към Дедеагач. Там около „малката река“ гръцките войници събориха татко Киро и започнаха да го бият жестоко като скачаха по него с ботушите си за назидание, че е комита и бунтува Доганхисарци да не се подчиняват на гърците. Около 3-4 хиляди души се спряха в кръг и гледаха боя, но никой не смееше да му се притече на помощ. Майка не издържа на гледката, спусна се гневна да го защитава като кълнеше войниците и нареждаше през плач: „Като ви хранехме с яйца и пилета, хубави бяхме, сега го биете. Искате да го убийте. Убийци сте вие проклетници“. След боя един много дебел гръцки войник се качи на гърба на татко, да го пренесе през „малката река“, за да не си намокри краката. По това време реката беше много пълноводна от падналите пролетни дъждове.

– Бай Петко, да ме извиниш прекъсвам те, с неприкрито вълнение, въздъхна Калинов. Бях чувал като дете от старите хора от тракийската махала да говорят за лошотиите, които гърците правели на тракийци. Сега и от вас слушам за това. Главата ми не проумява защо са го правили. Нали с тях на един и същи бог се кръстим... Боже, Боже!

Без да губи от мисълта си Бай Петко продължи мъчителния си разказ.

– Аз малко дете, сестрата също и брат Митрю на две годинки, плачем, плачем, само плачем – друго не можем. След побоя му вързаха ръцете отзад на гърба, за да не бяга, а ние продължихме към Дедеагач. По чудо успял да се укрие сред кervана от хора, молил да му развържат ръцете, но никой не се решавал от страх. Сам успял да се развържи и побягнал. Добрал се до овчари приятели, които четири пъти го завивали в прясно одрани овчи кожи, за да се разнесат синините по тялото му. Тръгнал за България, към Хасково. По пътя пил вода, но не забелязал, че в нея има пиваици, една от тях се залепила на гърлото му и започнал да се задушава от нея.

Преди Петко дърводелеца да продължи,

Стоян – ламбантина, който до този момент само мълчеше и отпиваше сладко, сладко от пенливото винце с надебелял език от изпитото отрони:

– Хи...нин... Хи...нинът, само хининът е лекарството, против пиваици. За нула време се отлепят. Аз, като ламбантин, хората ме търсеха да лекувам овце, волове и крави. Само хининът ги мори, когато се залепят в устата и подуют с кръв.

Да, точно така, хинина спасява бащата от смърт. Един възрастен човек от града в тракийското кафене посъветвал баща ми да си купи хинин от аптеката и да го изпие. За негова изненада пиваицата на мига се отлепила от гърлото му и така той се спасил от сигурна смърт.

Иван Беделя развълнуван от чутото до сега с пресъхнал глас изпъшка:

– Ох, нажалих се много... Дайте друга тема, стига сме дракали по стари рани. Празник е днес. Дайте да се веселим! Ха, наздраве за всички, че сме живи и здрави! Няма да върнем съдбата си. Случили сме за късмет да живеем в такова военно време.

От набразденото му с дълбоки бръчки чело пролазиха няколко капки пот, а той побърза да ги избърши с дъното на каскета си, от който не се разделяше нито през лятото, нито през зимата. Иван Беделя се опита да подхване друга тема, но не му потръгна зачакката. Лозарите, разтърсени от чутото, гледаха смълчано с безизразни лица, пукащите цепеници в огъня.

– Какво Ви стана бе хора? „Празник е днес! Ха, още веднъж да вдигнем чаши с нашето си винце! Да сме живи и здрави сега и догодина! Кой ще кажи един ден за нас дали ни е имало или нямало на този свят – продължаваше упорито да подканя лозарската си дружинка Беделя.

Упорит до крайност беше Иван Беделя. Немотията, гордо се разхождаше в семейството му на бежанци. Тя го научи от малък да се бори за хляба си. Тежкия физически труд в тютюневите складове на града, беше оформил тялото му в снопове от

напрегнати мускули и сухожилия. Пръстите на двете му ръце се бяха изкривили от впиването на тънките конопени върви, пристягайки тютюневи бали. Под гъстите му вежди, подобно на вълнени кадели, се криеха малки умни очи, с които приемаше света винаги засмян.

– Ха, на здраве! За здравето на нас и нашите близки и познати!

Потретвайки с подканата си, той отпи от чашата си дълга глътка вино. Изведнъж дали от виното или от нещо друго, сякаш обсебен от невидима сила извика развълнувано.

– Слушайте, слушайте ме! Замисляли сте се до сега, че старата круша ни слуша и чува. Да, чува какво си говорим сега! Ето вижте как клоните ѝ се поклащат и скърцат, когато вдигнем чашите си за здраве, а младите и пъпки, пълни с живот мърдат и аха да се разтворят и да ни заговорят на своя неразбираем за нас език. Не фантазирам, а усещам старата круша с душата си! Крушата е като нас хората, и тя има душа, скрита там долу в дълбоките корени откъдето тръгва и се ражда живота. Вече десетки години се събираме под нея, та ни гледа, радва ни се, че се събираме и страда за нас, когато разказваме за своите ограбени детски години. Когато ближем с пресъхнали устни прегризаните си корени от незабравимата за нас Беломорска Тракия. Запомнете, един ден нас няма да ни има на този свят. С нас ще изсъхнат и изтънелите коренчета, които още хранят душите ни с мечти по Тракия, но коренчетата без земя без почва не живеят. Крушата ще ни надживее, защото нейните корени са силни, дълбоко впити в гръдта на родната земя. От корените ѝ ще поклъват нови и нови фиданки. Те

ще растат ще се развиват, защото хубавото, красивото няма край. Както казва Петко, крушата носи красота, а красотата и хубавото нямат край. Красотата е безкрайна, тя ще живее. Дано децата ни, нашите фиданки да запазят любовта и мъката ни по Тракия. Мечтая да има повече фиданки, за да ни има!

Късият февруарски ден клонеше към своя край. Слънцето, което грижовно топлеше гърбовете на старите лозари, от време на време се скриваше закачливо зад скупчилите се пухкави облачета и дружески подсказваше, че скоро ще изостави веселата компания. Благ, прохладен ветрец се понесе лениво между лозовите масиви и погали с невидима ръка позачервените лица на лозарите, които без желание започнаха да прибират изпразнените си торбички. Стаьо, който през повечето време само слушаше разказите на своите земляци, имащи лошия късмет да се родят и да бягат от родните си места, с приповдигнато настроение обобщил края на лозарската среща.

– Както сме дошли днес с радост, така да се завърнем живи и радостни в къщите си, а за догодина да си пожелаем да сме живи и здрави и да разширим компанията с повече лозари!

В началото на месец юни започнаха да вали поройни дъждове, придружени от раздиращи небето гръмотевици. Един следобед над лозовите масиви се разрази истинска война между земята и небето. Гъсти и тъмни облаци, пробудени от незнания сили, се гонеха като освирипели и се поглъщаха един с друг. Гневни, от утробите си сипеа върху клетата земя водни стълбове и мълнии, които, като огнени камшици поваляха и чупеха вековните дървета. Една такава мълния с оглушителен трясък се стовари и върху отрупаната с плод стара круша. От огнения удар вековното стъбло се разцепи на две части, клоните ѝ, натоварени с още незрели плодове, безпомощно забиха гордостта си в подгизналата от дъжда земя. Старата круша беше смъртно ранена, а за раната и нямаше видимо лекарство. Ден след ден от листата и останала само палави шумки, които вятърът отвяваше безмилостно над лозовите масиви. Стъблото ѝ, преживяло стотици лета и зими, безпомощно да се справи с раната си, загни и накрая се строполи върху своята земя, земята която го роди и която го хранеше толкова години. Гордата стара круша я нямаше вече.

Дните като разсипана броеница се изнизваха един подир един от календара. Идваха и си заминаваха празниците: Никулден, Коледа, Нова година. Йордановден, Ивановден. Февруарското слънце, както през миналата година пак подрани и започна да кани земята да захвърли зимната си дреха. Тревите, храстите, дърветата, птиците насекомите-всичко се надигаше за нов живот. Празникът Трифон Зарезан, дойде. Но лозарската дружинка този път не се събра, както преди. След като мълнията удари старата круша и тя изсъхна, невидимото нещо, което свързваше и държеше лозарите и старата круша се скъса. Един след друг починаха Стоян Айдара, Стоян ламбантина, Виденов, Калинов, Стаьо, Иван Беделя, Петко дърводелеца. Единствен от дружинката остана само Митрю, като най-млад от всички или по Божия воля. Той отиде пак до старата круша, за да зачете празника. Огнището, около което се грееха беше разпиляно отдавна. Само няколко въгленчета, заровени земята напомняха, че тук някога е горял огън. Въпреки хубавото време и празника той се чувстваше сам и тъжен. Само спомени и невидимите сенки на лозарите, които пробягваха забързано край него и чезнеха. Опита се да зарее една лоза за берекет и здраве, но ръцете му отказаха.

Продължава на 3-а стр.

СПОМЕН ЗА ЕДИН ПРЕОБРАЖЕНЕЦ

ЧЛЕН КОР. ПРОФ. ГЕОРГИ МИХОВ

През 1980 г. кърджалийския журналист Кирил Попгеоргиев помества в местния вестник „Нов живот“ статията „Преображенец в Кърджали“ [1]. Статията е написана по спомени на Георги Михов – участник в Преображенското въстание през 1903 г., който в годините 1944–1962, живее в гр. Кърджали. Настоящият материал следва повествованието на статията, като оригиналният текст, от която е предаден по-долу, е с курсив. Допълнително са вметени спомени на родственици на Михов.

През 1941 г. в Кърджали идва от гр. Ахтопол Георги Михов (Попето), един от участниците в Преображенското въстание, Той е роден в с. Стоилово, Малкотърновско, през 1887 г.

Спорна е годината на раждане на Георги Михов. Според неговия син Славчо Михов, той е роден по-рано – най-вероятно през 1885 г.: „те, неговите години са тракийски – като са идвали в България са ги записвали кой както изглеждат“ – казваше синът му. Вероятно, самият Георги Михов е съобщил тази година, когато се е записвал като ученик в Бургаската гимназия. Той е бил дребен и слабичък, и е нормално да е изглеждал по-млад за тогавашните си години. Пак според сина му, родното село е Калово. За баща му Михо, не се знае почти нищо. Майката е една от шестте сестри от Кукуринковия род. Георги е второто дете в семейството. Първото е момиче – кръстено Калица (Каличка). След Георги се ражда третото дете в семейството – Никола. Малко след това баща им Михо умира и майката се омъжва повторно. Взима я вдовец (от рода Бекарови), който има две деца – син Милчо и дъщеря Плума. Така, семейството с пет деца живее в малката къща на Бекаров в с. Стоилово.

В края на 1902 г. напуска бургаската гимназия и макар твърде млад, постъпва в четата на Георги Кондолов. От Бургас с други четници се отправят към с. Аланкайрик (Аланкайряк – днес Ясна поляна) и отсядат в местността „Иванова чука“ на турска територия. Тук лично Кондолов съставя списък на четниците и всички полагат клетвата, предвидена от устава. В своите спомени Георги Михов, като описва това, допълва, че му дават карабина с 50 патрона (той вече бил преминал стрелкови курс на юнашкото дружество в Бургас).

Всъщност, напускането на гимназията и присъединяването към четата на Георги Кондолов би трябвало да е през 1901 г., тъй като именно край село Аланкайряк през 1901 г. Кондолов формира първата си чета, която е предназначена да води агитационно-пропагандна дейност в района на Странджа планина [2]. Още повече, че по спомени на неговите братя, Георги Михов е в неизвестност почти две години. Многократно четите на Кондолов (от 1901 до 1903 г. Кондолов последователно формира три чети, като с третата участва в Преображенското въстание) са разкривани и преследвани от турски аскер. Едно от преследванията е в района на с. Стоилово, откъдето достигат слухове в селото, че четникът Георги Михов е убит. През февруари 1903 г. майката на Георги ражда две близначета – момче и момиче. В памет на своя „убит“ първороден син, тя ги кръщава с неговото име – Георги и Георгина.

Георги Михов присъства на конгреса на „Петрова нива“ през 1903 г. (в състава на третата Кондолова чета). Местността била мъчно достъпна, заобиколена от реките Велека и Карамлък (сега Младежка река). По време на конгреса всички делегати и охраната спели на открито, храна имали достатъчно. Повечето от делегатите били в гражданско облекло, но се мяркали и четнически униформи. Георги бил към охраната.

Най-авторитетни войводи били Георги Кондолов, Михаил Герджиков и Стамат Икономов. Кондолов по това време бил към 45-годишен, висок, едър и красив мъж с мустаци, възпълен, което не му пречело да е сръчен и чевръст. По характер добряк, той обичал да се шегува, но същевременно строго държал на дисциплината и реда. Отличавал се с голяма храброст.

Михаил Герджиков бил човек на среден ръст, с брада, горд и сериозен, решителен и разсъдлив. Стамат Икономов се откроявал сред останалите със своята военна униформа, носел капитански пагони, строг и мълчалив, висок и широкоплещест, с еднометрова крачка. Между делегатите, които споменава Михов, са Димитър Катерински и Яни Попов от Свиленград. Те обичали да пият, особено любимата на всички песен за Гоце Делчев.

Явила се грозна чума в жална Македония.

Кой ще чумата прогони,

от таз Македония?

Яни Попов, който доживя до дълбока старост в Ивайловград, е автор на най-популярната въстаническа песен – „Ясен месец“. Като я чул за първи път, Михаил Герджиков му казал: „И на теб, Дели (прякор на Яни), ще пеем някога песен“.

След Конгреса Михов е зачислен в четата на Дяко Джелепов (Дико Джелебов) от Малко Търново. Като по-грамотен той става секретар на четата. В нощта преди въстанието, на тази чета, която наброявала 120 души, била поставена задача да нападне турския гарнизон в с. Стоилово. За беда аскерите я усетили и открили пушечен огън. Престрелката траяла до два часа следобед на другия ден. Войводата Джелепов умело ръководел битката, но на обградените пристигнало подкрепление от кавалерия и артилерия. Последната изпраща няколко снаряда по позициите на въстаниците в местността „Стоилови гробища“. Един снаряд пада сред тях. Като вижда явното превъзходство на противника, подвойводата Жеко Праматаров дава заповед на четата да се изтегли.

По спомените на Петър Горев (войвода на смъртната дружина в с. Заберново) [3], сборният въстанически отряд на Дико Джелебов е наброявал 250 души. Въоръжението им е било различно – манлихери, кримки, шишанета, бердани – общо взето слабо. Турският гарнизон е бил установен на палатки на голата височина „Св. Илия“ – източно на около 500 м от с. Стоилово. Сборният отряд наближава височината към 10 часа вечерта. Войводата Дико Джелебов разпределя въстаническия отряд на четири отделения. Едното, начело с него, заема позиция на Попинския път – южно от височината, второто отделение се установява на Велекия път, а третото отделение отива между селото и гарнизона, за да попречи на командира с охраната му да се явят в помощ на аскера, понеже командващият турски офицер се намирал на квартира в селото. Четвъртото отделение, най-голямото, (най-вероятно за него Георги Михов пише, че е наброявало 120 души) под командата на подвойводата Жеко Праматаров заема позиция при Стоиловските гробища. Няма как, при разделението на сборния отряд на четири отделения и при липсата на комуникационни връзки между тях, воеводата Джелебов да успява „умело“ да ръководи битката. Това обяснява факта, че именно подвойводата Праматаров е този, който дава заповед за оттегляне от сражението. Все пак, турският гарнизон разбира, че нещата са сериозни и се изтегля в казармите на Малко Търново.

Следва една трагична история за тракийските българи от Странджа. Настъпва многохиляден редовен аскер от Одрин за да смаже въстанието. Българите бягат към българската граница. Четата на Дико Джелебов се мъчи да охранява бягащите българи. Бягат и Стоиловци – през нощта. Воеводата Джелебов е издал заповед: „...кое дете викне – да го удушат на място...“. Бяга и сама майката на Георги Михов с пет невръстни деца, двете от които са шестмесечните пеленачета – Георги и Георгина.

След потушаването на въстанието Георги Михов не напуска родния си край. Заминава за Одрин, където завършва католическата гимназия и става учител в с. Бургари (Бургари – сега Българи), Малкотърновско. Там учителства до 1913 г., като води борба с гръцките фанариоти които преди неговото идване са успели да изгонят българския учител и свещеник.

В село Българи, Михов се жени за красива девойка, носеща поетичното име Нона, която го дарява със син. За нещастие, малко след раждането, майката и детето заболяват и умират.

Михов участва и в Балканската война и след нейния край, когато Малкотърновско преминава към България, продължава да учителства. През 1926 г. е учител в Малко

Търново.

Участието на Михов в Балканската война е в редовете на македоно-одринското опълчение, където са включвани избягали от турските територии доброволци, много от които са бивши четници от Илинденско-Преображенското въстание. Запазен е орденът „За храброст – II степен“, който Георги Михов получава по време на войната.

След Балканските войни, Михов се установява в гр. Малко Търново, където до 1930 г. е учител в Католическото училище (оттам е и неговия прякор „Попето“). Оженва се за вдовицата Дора – наричали са я Жора и е известно, че е пелела много хубав. Вдовицата е с една дъщеря – Мара, родена през 1914 г. Последователно от втория брак се раждат две момичета – Пенка и Марийка. През 1925 г. се ражда вторият му син Славчо.

Както пише в спомените си, през същата година (1925) по инициатива на Лефтер Мечев заедно с Георги Ганчев отиват на българския граничен пост и придружени от един наш граничар, минават границата и се отправят към местността „Паспаловата могила“, където бил погребан войводата Георги Кондолов. Незабелязано от никого, разравят гроба, прибират останките на войводата и ги погребват в двора на Малкотърновската черква. Там е погребан и войводата Джелепов.

Тук свършват спомените на Михов. Интересен е случаят за пренасянето на костите на загиналия в първия бой воевода Георги Кондолов. В някои източници [4] името на Георги Михов е объркано с това на Георги Чепов. На път за „Паспаловата могила“, турската границата се преминава от трима – българският граничар, Георги Михов и Георги Ганчев. Лефтер Мечев, по това време 50 годишен, очаква завръщането им на граничния пост. Вече на българска територия е направена известната снимка с пренесените кости на Кондолов. При построяването на паметника на Петрова нива, костите на Георги Кондолов са препогребани там.

Скромният, тих и добър Георги Михов напуска Странджанския край и търси препитание в Кърджали, където почива през 1962 г.

През 1930 г. семейството на Георги Михов напуска Малко Търново и се преселва в гр. Ахтопол. Причината е, че дъщеря му Пенка получава белодробно заболяване и лекари го съветват да смени усойния климат на М. Търново. Михов работи като архивар в общината, а семейството живее в общинска къща в Горната махала“ на Ахтопол. През 1936 г. Пенка почива.

През 1941 г. Георги Михов е изпратен като волнонаемен на работа в общината на Гюмюрджина (сега Комотини, Гърция). Напускайки Гюмюрджина през 1944 г. семейството на Георги Михов има намерение да се върне в Ахтопол. По обратният път, междинно отсядат в гр. Кърджали. Там Михов среща своя приятел Пювтичев, с когото заедно са учителствали в Малко Търново. Той го убеждава да остане в гр. Кърджали и му съдейства за устройване на работа и жилище.

Литература:

[1] Попгеоргиев, Кирил. Страници от миналото – Преображенец в Кърджали, в. Нов живот, брой 98, 16 август 1980 г.

[2] Пелтеков, А., Революционни дейци от Македония и Одринско. Второ допълнено издание. София, Орбел, 2014.

[3]. Под ред. Кьосев, Д., Л. Данаилов. Илинденско-Преображенското въстание 1903 – 1968 (спомени на Петър Горев – войвода на смъртната дружина в с. Заберново). Изд. на Националния съвет на Отечествения фронт, София, 1968 г.

[4]. Маджаров, Панайот. Свято съзаклатие – Книга първа. П&П Славейкови, София, 1998

Продължава от 2-а стр.

От уморените му очи бликнаха сълзи от болка и безпомощност да спире неуморимия кръговрат на живота – раждане, радости, мечти и накрая смърт. Искаше му се за заплаче, като детенце, загубило своята майка, но не можеше. Животът му се стори една илюзия, но съдбата, която го сполетя си беше съдба и тя не се връща обратно никога. Оглеждайки се по навик за нещо забравено, той с огромна почуда видя, че около прогнилото стъбло на крушата се показват наболи млади фиданки. Да,

наболи млади фиданки, от същата тази круша. Това го зарадва истински в тъжния ден. Приклезна до тях и с коравата си но топла ръка, погали пробилите земята фиданки.

За миг около себе си чу или поскоро усети, че някой му шепне с откъснен глас. Беше гласът на брат му Петко дърводелеца: „Митрьо крушата е надживяла много като нас, ще надживее и нас, защото тя носи красивото в живота, а красивото е вечно и то няма край...край...край.“

СТАРАТА КРУША

Митрьо поотърси коленете си от полепналата по тях пръст, стана му леко на душата, че животът продължава, че младите фиданки ще пораснат, а с тях и красивото в живота. Без да се усеща, той продължи да повтаря, на глас: „Красивото е вечно и то няма край, красивото в живота е вечно, красивото няма край. Фиданките ще продължат красивото. Да, фиданки са може би нашите деца, значи пак ще ни има, наистина ще ни има.“

СИЛАТА НА БЪЛГАРСКИЯ КОРЕН И ДУХ

ХРИЗАНТЕМА КАРТАЛОВА

През 1913 г., след избухването на Балканската война, в Анхиало (днешно Поморие) 90 български семейства на тракийски бежанци се заселват, търсейки убежище в свободна България. Те са от Ениджия (днешно Инедже, Турция). Принудени са да напуснат родното си място, но завинаги запазват свидни спомени за родния край.

От десетина години Община Поморие и Тракийско дружество „Одринска епопея“ гр. Поморие поддържат приятелски и делови

отношения с кметството и гражданите на Инедже.

И тази година, през септември, по покана на кмета г-н Сахабетин Вардар над 100 тракийци от Поморие посетиха Инедже. Сред тях бяха кметът на община Поморие г-н Иван Алексиев и председателят на Общинския съвет г-н Адам Адамов. Активно участие в организацията на това приятелско посещение взе Тракийското дружество в Поморие с председател г-жа Ана Карастоянова.

Гостите от Община Поморие благодариха на ръководството на

Инедже за топлото посрещане и успешните двустранни отношения.

През 2021 година беше реализиран трансграничен проект при сътрудничеството на двата града. В резултат бяха изградени парк в Инедже и туристическите съоръжения в него. Също така беше възстановен автентичния вид на сградата на бившия Пионерски дом в Поморие и беше превърната в Дом на изкуствата.

Тракийците от Поморие посетиха с вълнение за пореден път родното място на своите предци. Вековен дъб в Инедже е символ на

родовата памет. Там през 2013 година бе поставена паметна плоча по повод 100 г. от принудителното изселване на тракийските бежанци. Надсловът е: „Поморие, България. От признателните потомци“. Много емоционален за всички беше моментът, в който поморийци взеха пръст от родната земя на предците си за да я положат клетвено на паметника на тракийските бежанци в град Поморие, който се изгражда сега.

В новия парк на гр. Инедже се състоя прекрасен концерт, в който взеха участие както домакините,

така и гостите от Поморие – певческа група „Тракийка“ с ръководител г-жа Дора Арбова и танцов клуб „Чайка – Бургас, Поморие“ с ръководители г-жа Лили Христова и г-жа Велиана Дачева. Красивите тракийски песни и пестрите хора – символ на мира и хармонията, вдигнаха градус на емоциите.

Тракийско дружество „Одринска епопея“ гр. Поморие доказва за пореден път, че съхранява българското народно изкуство, което е извор на непреходната сила на българския корен и дух.

Сливенските тракийци отбелязаха Международния ден на възрастните хора

На 30 септември 2022 г. община Сливен и сдружение „Активен гражданин“ организираха и проведоха празничен концерт по случай „Международния ден на възрастните хора“, който се чества от 1 октомври, 1991 г. В навечерието на празника, на открита сцена в местността Хамам баир, превърнала се в арена на певчески изяви, взеха участие 18 самостоятелни групи от пенсионерските клубове и фолклорна група „Тракия пее“ към ТД „Лазар Маджаров“.

Гост на честването бе кметът на община Сливен, Стефан Радев, който поздрави всички участници с предстоящия празник, че отново има повод да изкаже своето признание, уважение и внимание към хората от третата възраст, с пожелание за здраве и достойни старини.

Честването завърши с кръшно право хоро!

ПРАЗНИЧНА ПРОГРАМА В СВИЛЕНГРАД ПО СЛУЧАЙ 110-ГОДИШНИНАТА ОТ БАЛКАНСКАТА ВОЙНА

В празничната програма по случай 110-годишнината от Балканската война и освобождението на Свиленград, на 5 октомври в НЧ „Просвета 1870“ се проведе рецитаторски конкурс „Небесен гурбетчия“ по стихове на тракийския поет Ивайло Балабанов. Специална награда, парична премия и диплом от ТД „Тракия“ – Свиленград, бе присъдена на учениците от трети клас при ОУ „Иван Вазов“ с ръководители Златина Крушева и Желязко Чапкънов. Наградата беше връчена от член на журито и председател на Тракийско дружество „Тракия“ г-жа Веска Вангелова.

ЛАЗАР НАЛБАНТОВ

На 24 и 25 септември концертната зала на Културен дом „Нефтохимик“ в Бургас, носеща името на големия български композитор Тончо Русев, се огласи с красивите странджански песни. Поводът бе петото – юбилейно издание на Националния конкурс „С песните на Калинка Згурова“. Конкурсът отсъстваше от културния афиш на морския град за две години поради невъзможност за провеждането му, във връзка с епидемичната Ковид-обстановка. Организатори на събитието бяха Община Бургас, Съюза на тракийските дружества в България, Тракийско дружество „Странджа“ – Бургас и НЧ „Преображение – 2017“ гр. Бургас, като тази година съвпадна с рождения ден на именитата ни певица – 25 септември. В двата конкурсни дни над 120 групи и индивидуални изпълнители от цялата страна се надпяха с красивите странджански песни от репертоара на Калинка Згурова. Журито, в състав – Калинка Згурова, доц. д-р Наталия Рашкова от Института за етнография и фолклористика с етнографски музей към БАН, Олга Сагаева – дългогодишен музикален редактор в БНР и странджанския певец Лазар Налбантов бяха изключително затруднени в подбора на най-добрите изпълнения. Силно впечатление на журито и на публиката направиха изпълненията на фолклорните

ЮБИЛЕЙНО ИЗДАНИЕ НА НАЦИОНАЛНИЯ КОНКУРС „С ПЕСНИТЕ НА КАЛИНКА ЗГУРОВА“

Софийка Рашева от ТД Сливен с Калинка Згурова

състави – ДФФ „Чинките“ при НЧ „Св. Св. Кирил и Методий – 1985“ гр. Бургас с р-л Веселка Пачкалова (Първа награда), дует „Но-

возагорски славеичета“ при ОШИ „Илия Аврамов“ гр. Нова Загора с р-л Пламена Господинова (Първа награда), Мъжка фолклорна група от с. Росен, общ. Созопол с р-л Виктор Киров (Първа награда), Представителен хор при пенсионерски клуб „Европейски гласове“ гр. Добрич с р-л Иванка Димитрова (Първа награда), Ансамбъл за изворен фолклор „Капанци“ гр. Попово, обл. Търговище с р-л Юлияна Петрова (Втора награда), ПГ „Импулс“ към Асоциация да съхраним жената гр. Варна с р-л Мария Славова (Втора награда), ФГ „Тракия“ при НЧ „Възродена Искра – 2000“ гр. Казанлък с р-л Данчо Аданев (Трета награда) и др. В категория „Индивидуални изпълнители“ награди получиха: Иванина Колева 8г. (Първа награда) от Школа по народно пеене „Славеиче“ гр. Сливен с р-л Петя Григорова, Теодора Куртева 9г. и Георги Благоев 11г. (Първа награда) от СУ „Добри Чинтулов“ гр. Бургас с р-л Цветелина Стойчева, Никол Михалик 10г. (Първа награда) от ОШИ „Илия Аврамов“ гр. Нова Загора, Аделина Налбантова 17г. (Първа награда) от СУ „Любен Каравелов“ гр. Пловдив с р-л Виолета Щерева, Софийка Рашева

(Първа награда) от Тракийско дружество „Лазар Маджаров“ гр. Сливен, Калинка Рачева (Първа награда) от гр. Варна и мн. др.

Голямата награда „Приз“ на името на Калинка Згурова журито единодушно присъди на талантливата шестнадесетгодишна Виктория Благоева, възпитаничка на музикалната паралелка на СУ „Добри Чинтулов“ гр. Бургас. Нейният ръководител Цветелина Стойчева получи и специален диплом за най-добър вокален педагог.

Петият национален фестивал „С песните на Калинка Згурова“ завърши с голям фолклорен концерт „Повей от Странджа“, който се състоя на 25 септември. В чест на именитата певица на сцената заедно с нея пяха странджанските изпълнители Лазар Налбантов, Костадин Михайлов, Стойко Василев, както и първенците от конкурса. В рамките на концерта доц. д-р Наталия Рашкова представи и едноименния CD албум – най-новия продукт на певицата, събрал една малка част от богатия ѝ песенен репертоар. От името на кмета на Община Бургас г-н Димитър Николов поздравителен адрес и кошница с цветя връчи заместник кмета по култура г-жа Дина Саватова. Поздравителен адрес към Калинка Згурова бе връчен и от г-н Красимир Премянов – председател на СТДБ.

Лазар Налбантов и оркестър Жарава

Виктория Благоева – приз

Г. С. РАКОВСКИ ЗА СТОЯН-ИНДЖЕ ВОЙВОДА

ДОЦ. Д-Р МИЛЮ ПЕТРОВ

Темата е важна, исторически значима и особено актуална. Предвид наличностите в трудовете на Раковски, тя ако напомним отношението на гората към Индже войвода – говори и пее, плаче и ридае, моли се и се надява изследователите да ѝ обърнат внимание, защото разкрива характерни личностни черти, основни моменти и периоди от живота на двамата национални герои, съществени източници като градиво за капиталното произведение на по-младия българин.

Защо изследователите досега я подминават, а иначе литературата както за Индже войвода, така и за Г. С. Раковски е огромна? Сведенията за Индже войвода дълго време не бяха добре познати, а някои от тях са още неизвестни. Отпреди две-три десетилетия правя масирано опити да разработя поставената тема и да оглася резултатите, но срещам пречки от субективен и обективен характер. От една страна, това е пренебрежителното отношение на част от изследователите към Индже Стоян като личност, респ. към значимостта на възрожденските му дела. Някои дори смятат, че образът му е изцяло негативен – да не говорим за кърджалийството му. От друга страна, специалистите по Българско възраждане не обичат хора от други области на културата да пишат иновативно по темата.

Многобройните ми публикации – дори само по обявената тема – се намират в местни издания и в книги, финансирани с лични средства. Това означава, че са локално разпространени и малко известни. Някои специалисти като че не искат и да ги знаят. Те не желаят да променят оценките си особено за кърджалията Индже. Но истината за него е друга и тъкмо отношението на Раковски към Индже войвода е твърде показателно.

Даже в годината (2021) на двата юбилея – 200 години от гибелта на единия велик българин и от рождението на другия (в този факт има нещо дълбоко символично) – не се появиха съответни разработки. Наистина е знаменателно: Когато Индже войвода загива, тогава се ражда Сава/Георги/Раковски!

Така се казва и за Исак Нютон: „Той се ражда през 1642 г., през което време умира Галилео Галилей“.

Юбилейната годишнина бе подходящ повод да се направят сравнителни характеристики и между Г. С. Раковски и Шарл Бодлер – родени и починали в едни и същи години: 1821–1867. Макар, че са твърде различни по вътрешно-психологическа устроеност, идейно-политически възгледи, естетико-художествени схващания и практики, в редица отношения Раковски и Бодлер са първи не само в своите страни. Основните им художествени текстове излизат през 1857 г.

И още нещо: Стоян-Индже войвода и Наполеон Бонапарт са или почти са връстници. И световно известният французин умира през 1821 г. Между двете исторически личности има родство, близост, сходни моменти в биографиите, в ценностните кодекси, в качествата им на воители и командири, в някои идеи и дела. Двата ще да са знаели един за друг. Наполеон за Индже – чрез консулските донесения за отцепници като Осман Пазвантоглу и свързаните с него кърджалийски главатари, напр. Кара Фейзи и Мехмед Гирай, за героите на Заверата, сред които е и Индже войвода. В архива на Френското министерство на външните работи са пази документ за Индже и Заверата.

Българинът Индже войвода е запознат със събитията около Великата френска рево-

■ Доц. д-р Милю Петров

люция, следи походите на Наполеон и разволя на Френско-руската война.

От своя страна Г. С. Раковски е запознат с биографиите на Индже Стоян и Наполеон Бонапарт, и пише за тях.

Обикновено вниманието на изследователите се съсредоточава върху Г. С. Раковски като начало на много начала: „Определящите идеи и организационни структури на българското революционно движение през 60-те год на XIX в. имат своите корени във възгледите и прозренията на Г. С. Раковски“ (проф. Крумка Шаркова). И с основание център стават великите му ученици.

Прави се съпоставка между Г. С. Раковски с Паисий Хилендарски и Софроний Врачански, като се изтъква приемствеността. Често се извършва скок и се подчертава: „По майчина линия родовото го свързва с капитан Георги Мамарчев, участник в Руско-турската война от 1828/1829 г., един от организаторите на Велчовата завера от 1835 г.“.

Да, освен биологичното родство несъмнено е прякото идейно-политическо влияние на вуйчото върху племенника. Не случайно Сава-Съби Раковски взема за свое лично име това на знаменития си вуйчо.

Напълно основателно е капитан Георги Мамарчев да е ситуиран във времето на 30-те и 40-те години на XX в. Тогава той подготвя и въстание в Сливенския край. Но капитан Г. Мамарчев е участник и в Руско-турската война през 1806-1812 г. Той става член на „Филики етерия“ („Дружество на приятелите“) и участва в Заверата от 1821 г.

Необходимо е подобаващо внимание и към видните предходници на Г. С. Раковски, конкретно към Стоян-Индже войвода. Самият Раковски не крие възхищението си от личността и патриотично-хуманистичните дела на Индже войвода, изпитвал е влиянието му. Налице е личностно родство и биографични сходства. Очевидна е приемствената връзка. Това са двама възмуграви, високи, снажни, красиви българи. Харизматични, обаятелни, любимци за близки и познати, за четниците и изобщо подчинените, за писатели и изследователи. Салтанатлии предводители, демонстриращи народностно-национално самочувствие, духовен аристократизъм. Буйни и находчиви, намиращи изход и в най-трудни ситуации. Проницателни, хладнокръвни и решителни. Интелигентни и образовани. Полиглоти, многовалентни и диалогични люде. Отлични организатори и командири, с печеливши стратегии и такти-

ки. Те са все начело, първи в много отношения. И за двамата жените, семействата са на второ място пред дълга към родината.

И между епохите им съществува кореспондиране, близост и приемственост. Рожби на своето време, двамата българи са синкретично-комплексни по дарби и изяви. По-късните им последователи са вече профилирани. И при двамата събитията вземат неблагоприятен обрат.

И Раковски като Индже Стоян „извървява сложен и труден път на общественото поприще: бунтове, подготовка на въстание, въоръжено-революционна борба за освобождение не само на България. Разбира се, съществуват и различия в епохите, предразположенията, факторите за израстване, в образованията, дарбите и изявите между двамата прославени българи, в съзнанието, идеите и практическите действия. Но те са по-скоро по степен, отколкото по качество.

Ако Паисий Хилендарски и Софроний Врачански представят Словото съответно през първия и втория етапи на Ранното Българско възраждане, Индже Стоян представя Делото (въоръжената борба) през третия етап на това наше Ранно възраждане. Така че началото на новия етап на обединената въоръжена борба свързваме не с Раковски, а с Индже войвода. Г. С. Раковски, съчетава Словото и Делото („Пресата и сабята“) и бележи следващите етапи.

В България Индже войвода стои на прехода между класическото хайдутство и следващите форми на борба. Чрез обединяването на хайдушките чети от Югоизточна България и чрез въоръжената борба той иска ефективно да се противопостави на враговете и да постигане автономистки цели. Отвъд Дунава е с национално-революционно съзнание. Освобождението на България и на другите поробени балкански народи той вижда чрез обща борба – въстание в страните и военна помощ отвън.

Раковски отива по-нататък в сравнение не само с Индже войвода, но и с вуйчо си Г. Мамарчев. Той се утвърждава като родоначалник на революционно-демократичната идеология в България. Освобождението на поробените балкански народи може да бъде чрез общ съюз.

Индже войвода е любимец на Г. С. Раковски. Той е първият му биограф. Пръв у нас въвежда образа му в художествената литература. От Раковски тръгват всички или почти всички писатели и изследователи. Някои от

творбите му се превръщат в генеративно-пораждащ фактор. Раковски познава фолклорните, а и някои литературни творби за Индже, които се превръщат в градиво на капиталното му произведение „Горски пътник“.

Трябва да посочим още нещо твърде важно: Индже Стоян се превръща в един от важните прототипи на средищния герой в поемата „Горски пътник“; някои текстове на Раковски са валентни с фолклорните текстове за Индже, те изграждат интертекстуални отношения с тях.

Накратко тук ще се спрем на: Източниците – с какви сведения за Индже е разполагал Раковски; В кои творби пише за Индже войвода; Някои възлови моменти или периоди в нашата история и в дейността на знаменития предходник; Специално внимание ще обърнем на прототипите (първообразите) на Хубен войвода от „Горски пътник“, както и на Попово село като основен топос в поемата; Диалогичните отношения на Раковски с известни фолклорни текстове за Индже войвода.

Г. С. Раковски е запознат с много фолклорни произведения за Индже войвода. Той така и пише за него: „Познатий в уста българскаго народа Индже войвода. Може да е чувал, че Индже е „най-личен и прочуен“ и че е „юнак со звезда на челото“. На Кара Кольо казва: „Всичко сме пребродили“, имайки пред очи не само България. Според близко стогодишната баба Господиница от Сливен „Такива хора като него сега не се раждат“. В Бележките към поемата „Горски пътник“ казва: „За Индже и Кара Кольо се пеят толико песни днес от народа“.

Статията в „Дунавски лебед“ завършва: „Такъв е бил Индже войвода, кому се и до днес пеят разни песни“.

В Котленския и по-общо в Сливенския край. Мих. Арнаудов пише: „Една песен за Индже войвода, записана от устата на Неша Стойкова, сестра на Раковски, казва:

Котленци са повече овчери,
ала са всички болери...
Котел е с дувари заграден
и с табии обиколени.
В Котил са хора опитни,
сички са сърчани.
Цяла нощ по табии пазят,
цяла нощ пеят и играят,
на сяка табия по гайда...

Димчо Великов знаел редица песни от Котел и района. Раковски е познавал поне част от тях. Също и това, което по-късно е изпълнявал Виолино Примо. Не е изключено още по времето на Раковски да е била известна песента за Индже, поръчал пременомиче да му донесе вода от Котленските извори. Днес тази песен изпълняват ученици от Музикалното училище, народните певци Ивелина Господинова и Мария Лешкова.

Красноречиви са контактите и разговорите с: Д. Войников, Панайот Хитов, Л. Кравеков, Хаджи Димитър, Стефан Караджа и др. Те знаят, а някои след време пишат за Индже войвода. Освен в Букурещ и Браила, той бил и в Галац, Яш и Одеса, в Белград и Нови Сад, Цариград и Атина.

Раковски търсел контакти с чешки общественици и културни дейци, с български студенти в Прага и Табор. Специално внимание трябва да обърнем на взаимоотношенията му с Васил Д. Стоянов. Последният познава Раковски и поддържа писмена връзка с него. Участва в легията му. Има и статия за него. Нарича Раковски „българския Гарибалди“. Превежда на чешки и „Песента“ на Индже („Заплакала е гората“) от публикацията в „Дунавски лебед“. Но статията и песента на чешки език от Стоянов остават непубликувани. В. Д. Стоянов въвежда Марин Дринов в младочешките опозиционни кръгове. И той ще пише за Индже войвода, както и Андрей Зехирев, Ат. Илиев и др.

Продължава в следващия брой

ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА РЪКОВОДСТВОТО НА СДБ УЧАСТВАХА В ПРАЗНИКА НА СВИЛЕНГРАД

На 5 октомври Свиленград чества 110 години от освобождението си и началото на Балканската война. Празничният ден започна с тържествена литургия в храм „Св. Троица“, отслужена за благоденствието на града и неговите жители в храм „Св. Троица“.

Тракийско дружество „Тракия“ в Свиленград участва в празничната програма. В знак на признателност тракийци поднесоха венци на паметниците Одринска епопея, ген. Никола Иванов и връх Шейновец.

Кулминацията на празника бе тържествена заря-проверка с военен ритуал в памет на жертвите за освобождението на Свиленград преди 110 години. Министърът на отбраната Димитър Стоянов прие рапортите на военни роти от поделенията в Стара Загора и Хасково, и на три блока ученици от СУ „Д-р Петър Берон“, ПГССИ „Христо Ботев“ и ОУ „Иван Вазов“. Под звуците на военен оркестър всички присъстващи на площада паднаха на колена, за да почетат паметта на жертвите.

На церемонията присъстваха вицепрезидентът на България Илияна Йотова, министърът на отбраната Димитър Стоянов, кметът на Свиленград Анастас Карчев и

заместничката му Мария Костадинова, областният управител на Хасково Минко Ангелов, председателят на ОБС-Свиленград Георги Еленков, командирът на втора механизирена бригада бригаден генерал Станимир Христов, председателят на Съюза на тракийските дружества в България Красимир Премянов, зам.-председателят на СДБ Кр. Беломорски, главният редактор на в. „Тракия“ д-р Ваня Иванова, архиерейският наместник отец Константин, бившите кметове на Свиленград Атанас Атанасов и Андон Куртев, общински съветници и граждани.

Приветствие към присъстващите произнесе кметът Анастас Карчев, който пожела „светли мирни дни, изпълнени с благоденствие и успехи, да посрещнем големия празник с радост и оптимизъм, сплотени като дедите ни в името на святата идея - Свиленград да пребъде“.

С призив за единение към присъстващите се обърна Илияна Йотова и Димитър Стоянов.

Паметникът на героите, загинали във войните, беше отрупан с венци и цветя.

ВЕЧЕР НА ПОЕЗИЯТА В КУЛТУРЕН КЛУБ „ТРАКИЯ“

ИСКРА ЧЕРНЕВА

На 4 октомври литературният салон на Културен клуб „Тракия“ откри новия си сезон с поетична вечер, посветена на Деня на поезията – 1 октомври.

Официални гости бяха Боян Ангелов – председател на Съюза на българските писатели, Красимир Премянов – председател

на СДБ, член кор. Иван Гранитски – директор на издателство „Захарий Стоянов“, и Стоян Райчевски, които с приветствени думи откриха вечерта. Сред присъстващите бяха още философът и журналист Юрий Борисов, писателят и литературовед Катя Кузмова-Зографова, художникът Анатолий Станкулов, археологът и траколог Ди-

ана Гергова, проф. Здравко Маринов и др.

Свои стихотворения рецитираха обичани поети, сред които Анжела Димчева – пресекретар на СБП, Найденов Вълчев, Атанас Капралов – директор на Националния литературен музей, Паруш Парушев, членовете на ръководството на СБП: Надя Попова – гл. редактор на органа

на СБП в. „Словото днес“, Иван Гранитски, Иван Есенски, Петър Андасаров, Атанас Звездинов и др.

С красивите си стихове и дълбоко човешки теми те отправиха най-важното си послание към публиката – всеки ден е празник на поезията и на изяществото на българския език.

Очакваме Ви на нашите литературни вторници!

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А, тел.: 02/987 48 96 Печат: НЮЗПРИНТ ЕООД

Абонирайте се!

Каталожен номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: д-р Ваня ИВАНОВА, чл.-кор. на БАН проф. Васил ПРОДАНОВ, чл. кор. на БАН Иван ГРАНИТСКИ, д-р Динко СТРАНКИ, Мария БОЖКОВА, Хубен СТЕФАНОВ; Тодор КОПУЕВ
Дизайн: Мария БУДЕВА; e-mail: stdb_sofia@abv.bg, факс: 02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC: STSABGSF
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/412 12 36, 0886 746 044;
Златка Янева (Сливен) – 0897601560; Анета Георгиева (Хасково) – 0894 044 420; Веска Ламбова (Шумен) – 0877 71 85 03;
Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

КЛЮЧОВИ СЪБИТИЯ И ЛИЧНОСТИ В БЪЛГАРИЯ В УСЛОВИЯТА НА ЕВРО-АТЛАНТИЧЕСКИЯ ПРОЧИТ НА ИСТОРИЯТА

НАКО СТЕФАНОВ

Продължение от миналия брой

Не бива да се забравя, че срещу всичките тези герои, против българския героизъм стои гигантска сила – Османската империя. А империя се побеждава от друга империя. И за това братската руска помощ става решаващото уравнение във формулата на българската свобода.

В заключение по този въпрос ще кажем: Не бива да се забравя, че не онази средновековната, но съвременната българска държавност е родена върху няколко основни „градивни камъка“. Един от тях е този, че е имало османска власт, която близо пет века се е стремяла да наложи „робство“, т.е. да направи българина не просто безправен, но да го застави да се примири с безправното си положение. В този смисъл ние говорим за робство.

Но тази власт не е успяла. Защото българите не са се примирили с безправното си положение. Напротив опитите на османската власт да наложат робство е родила борци срещу „робството“. Свободата не ни е само дар от Русия, а е изстрадана с кръв и жертви.

Съвременна България и „евро-атлантическия прочит“ на ключови събития и личности в недалечното минало

„Евро-атлантическия прочит“ е особено активен в манипулациите и изопачаванията на близкото минало на страната. Тук особено се проявява „германския сегмент“ в евро-атлантическия прочит. Днес в българското публично пространство тривиална стана фразата, приписвана на Борис Кобурготски „Винаги с Германия, никога срещу Русия“, използвана от всякакви политически кръгове, дори и такива, които претендират да са „леви“. Подобна фраза е също част от „евро-атлантическия прочит“, при който „скромно“ се замълчава, че, колкото пъти сме били с Германия, толкова пъти сме или в национална катастрофа, или сме се спасявали в последния момент от такава. Така след Първата световна война, в резултат на това, че България е съюзник на Кайзерова Германия, Австро-Унгария и Османската империя, по Ньойския договор Отечеството ни губи от българското етническо землище:

- Земи от Кулска и Видинска околия;
- Земи от Царибродска и Трънска околия;
- Земи от Кюстендилска и Трънска околия;
- Земи от Струмишка и Петричка околия;
- Западна Тракия (Беломорска Тракия).

Според някои изследователи България се лишава с население, което е над 1/3 до броя на българските граждани до Първата световна война. Във Втората световна война първоначално нашата Родина е пак съюзник, този път на Хитлеристка Германия. През август 1944 г. Великобритания сондира възможна окупация на България от турски войски. Само влизането на Червената армия, която според някои представители на „евро-атлантическия прочит“ е страна-окупатор, спасява Отечеството ни от участието да бъде окупирана от Турция с всички възможни негативни последици от такава окупация. По-късно защитата на СССР спасява България от претенциите на Гърция границите ни с тази страна да са 30 км от Пловдив и 90 км от София. Казано по друг начин Родната ни е спасена от възможната Трета национална катастрофа за по-малко от половин век.

Едновременно с това продължават ударите по ключови опори на българския дух. Един бивш външен министър и лидер на Атлантическия клуб с апломб публично заяви най-цинично: „Майната му на Православието!“. Авторът на този материал не е религиозен човек. Но не може в никакъв случай да приеме презрителното и гнусно отношение към тази изключително важна социо-културна традиция на нашия народ. Тук може напълно да се съгласим със завета на митрополит Климент Търновски (Васил Друмев): **„ИМА ПРАВОСЛАВИЕ У НАС, ИМА И БЪЛГАРСКИ НАРОД, НЯМА ПРАВОСЛАВИЕ – НЯМА**

И БЪЛГАРСКИ НАРОД“.

Важна задача, която изпълняваше и изпълнява „евро-атлантическият прочит“ във връзка с нашата съвременна история, е атаката срещу социалистическия период у нас – 9 септември 1944 г. – 10 ноември 1989 г. Тази задача има важна цел – да се отрече постигнатото от най-малко две поколения българи, тези постижения да бъдат минимизирани и въобще отхвърлени. За да може общественото съзнание у нас да се примири и съгласи с предстоящото ликвидиране на промишлеността, селското стопанство, наука, образование и култура у нас. Определено „евро-атлантическият прочит“, наред с други фактори и сили, внесе своя достоен принос в реализацията на тази задача. Българското общество „кратко“ прие ликвидирането на едрото конкурентно селско стопанство у нас, „изгегъртането“ на 3 200 предприятия, опощяването на българската култура, смачкването на българската наука и образование, съсипването на здравеопазването. В тази връзка се създават митове и истории, които се вдълбават в общественото съзнание и в историческата памет на българите. Ще илюстрираме това „вдълбаване“ със следните примери.

Има редица т.нар. „изследователи“, явяващи се противници на социалистическата индустриализация. Те обявяват същата, особено приоритета на тежката промишленост за „напълно абсурдна за малка и бедна на залежи държава като България“. Естествено бихме оспорили тезата за „бедна на залежи“ България. Нашата Родина, която, като се изключи нефт и газ, има на практика от възгледи до цялата Менделеева таблица. Четвърто място по залежи от злато и полиметална руда в Европа, 3-то място по уран и т.н.

Е, сега всичко това сме отдали на концесия, при което, както е при златото концесионерът плаща само 1.5% от заявената от самия него печалба. Даже в Тропическа Африка при експлоатацията на златни находища концесионерите плащат 15%. Навярно трябва си зададем въпроса „Кога ще ги стигнем африканците?“

Така или иначе тук присъства и обвинението за т.нар. „автаркия“, т.е. една относителна ориентация към „опора на собствените сили“. От една страна обявяваме, че сме бедни и малки, а от друга сме против т.нар. „автаркия“, т.е. търсене на възможности модернизацията и индустриализацията да се осъществи най-вече на основата на собствени ресурси, тъй като за внос трябва да се плаща скъпо.

Като правило, когато днес у нас се говори за „социалистическа индустриализация“ се акцентира върху грешки, изкривявания и даже „престъпления“. При което, както казва нашият народ, „От дърветата не виждат гора-та“. А именно фактът, че България успя доста по-хармонично да осъществи „измъкването“ от аграрното и навлизането в индустриално общество, прехода от доиндустриален тип селско стопанство и общество на селския тип живот към промишлено развитие от съвременен тип и урбанизиран начин на съществуване. Това стана по един значително по-балансиран начин, ако сравняваме с примерите по света, даже когато става дума за развитите капиталистически страни.

Така, например, у нас нямаше нито „огражданията“, нито бесилките на десетките и стотици хиляди нещастни селяни, характерни за създаването на първоначалните условия за модернизация и индустриализация на Англия, нито робството в Североамериканските Съединени щати.

У нас индустриализацията не стана за сметка на милиони жертви на други народи и земи, както това се осъществи от Англия и другите метрополини на колонии по цял свят. Дали е известно на уважаемите изследователи, че Англия, изнасяйки памучен фабричен плат в Индия, унищожава поминъка на милиони тъкачи, които, оставяйки без работа, излизат по пътищата да просят милостиня заедно със семействата си. И там измират масово от глад. И както пишат тогавашните европейци-пъте-

шественици десетки години след това по пътищата на Индия белеят костите на милионите умрели, за погребението на чийто тленни останки никой не се грижи. А за да не може някой умел индийски тъкач да конкурира фабричните английски тъкани на административния глава на Индия се дава заповед на такъв опитен майстор да се отреже дясната ръка.

Докато социалистическата индустриализация в нашата Родина бе осъществена без социални и етнически сблъсъци, без създаване на социално дъно и всичко онова, което характеризира парадигмата на т.нар. „развити капиталистически страни“.

Друго обвинение е, че „Инвестиционният поток и икономическата помощ давана под различна форма от СССР поставят българската власт в силна стопанска зависимост и ограничават възможностите да се взимат самостоятелни решения“. Известно е, че нещата се познават в сравнение. Нека да сравним само тогавашната „зависимост“ от Съветския съюз с тази днес от Европейския съюз и Вашингтон. Нима може да се отрече, че редица структуроопределящи проекти, като се почне от специализацията в електрониката, а също строителството на комбинатите за тежка промишленост бяха плод на собствени български решения и инициативи. При което, както в случая с електрониката, успяхме да извоюваме тази наша инициатива да стане част от системата на интеграцията и коопериране в рамките на СИВ. Но този ход не сполучи със заводите за тежка промишленост – Радомир и Русе. Така или иначе, даже и да приемем тезата за зависимостта, то това е т.нар. „позитивна зависимост“, т.е. зависимост при която се получава стойност и най-вече се осъществява развитие. Но нима може тази зависимост да се сравнява с днешната, когато с „кимване от Брюксел“ се затварят мощности като 1–4 блок на АЕЦ „Козлодуй“, с размахване на пръст от Вашингтон се спират проекти като АЕЦ „Белене“, „Южен поток“ и други. Как би могла да се нарече тази зависимост, може би колониална? Оставяме квалификацията на днешните отрицатели на социалистическата индустриализация!

А когато говорим за дългове, какво ще кажете за днешните такива. Онези заеми са вземани за строителството на различни обекти, благодарение на някои от които и до ден днешен работи икономиката на България. А днешните може ли някой да каже за какво се вземат?!

Питам се има ли смисъл въобще да се коментира друго едно „обвинение“ – това за „дотирането“ при социализма. Нима днес в ЕС не се дотират милион неща? Или в САЩ или Япония? Има ли смисъл да давам статистика и примери – от селско стопанство до високи технологии. Мисля че е излишно. Така че този аргумент срещу „социалистическата индустриализация“ е неадекватен, от каквато и гледна точка да го погледнем.

Накрая ще коментирам и някои други, как да ги нарека, освен „клевети“, изказвани от такива „пишман-изследователи“. Става дума за мита, че видите ли някои западни страни, включително Япония, купували нашите „кари“ – мото и електрокари, за да ги използват като източник на метали за своето производство. Истината е, че предвид излизане на трети пазари в страни от Африка и Азия бе сключено споразумение с японски общотърговски корпорации като „Мицуи бусан“, „Мицубиши шоджи“ и други, имащи търговски мрежи по целия свят, да продават наши кари, срещу което ние плащаме с продукция на нашата хранително-вкусова промишленост – ягоди, конфитюр.

Но се чуда как хора, които претендират да са изследователи-икономисти могат да се хванат на такъв глупав мит. Колко ли ще им струват на японците тези метали, ако се налага да демонтират кари, да отделят метала и той да се преработва? Да, днес в Япония има такива специалности в техническите университети, както и се осъществява дейност по използва-

не на вторични суровини. Но става дума за съвременни конструкции и продукти, създадени по блокова схема, което изключително много улеснява демонтажа. При което в съвременни условия е създадена цяла система на преработка на ценните компоненти. Докато кой ще създава в Япония в периода между 60-80 те години на XX в. такава система специално за българските кари? И каква ще бъде себестойността на такъв метал?

И накрая за друго обвинение по отношение на т.нар. „ниско качество“ и „висока себестойност“ на българските индустриални производи. Тук ще приведа такъв пример, който се надявам добре илюстрира смехотворността на „обвиненията“, с които „евро-атлантическия прочит“ „доказва“ безполезността и вредата“ от социалистическата индустриализация. Във втората половина на 90-те години на XX век на Международна конференция по тотално управление на качеството в Кайро, Египет бях български представител с доклад. И там на самата трибуна от залата египтяни и други представители на арабски и африкански държави започват да ми задават въпроси: Питат ме защо спряхте да произвеждате и да ни продавате различни видове машини и съоръжения? И същите тези хора – бизнесмени и специалисти, а също ръководители на фирми и производства, ми казват, че може би нашите машини и съоръжения като качество на функционалност да се отличават от западните анализи с 10-15% по ниски параметри. Но като цена те са два и три, и повече пъти по-евтини. Или както заключи един от изказалите се „На единица функционалност вие българите давате значително по-високо качество от Запада“.

И още един пример. С японски специалисти по качеството посещавам „Завод за малки трактори“ ООД в Русе през 90-те години на XX век. И японците преглеждайки мотокултиваторите, произвеждани в това предприятие, дават съвети – това да се оправи като външен вид, онова да се оправи и т.н. След това питат каква е цената, като сравняват с аналози на японски мотокултиватори. Когато разбраха, че цената е 12.5 пъти по-ниска започнаха да махат с ръце и да казват, че няма нужда нищо да се оправя, при тази цена и така си е добре. Изводът е, че българската индустриална продукция имаше своите пазарни ниши и бе добре приета. А всякакви приказки против са просто от Лукавия.

Вместо заключение

Прочитът на българската история, основан на „евро-атлантическия подход“, се характеризира с негативизъм и опит за разрушаване на ключови ценности, върху които се гради самосъзнанието и само възприятието на българското общество. А именно – гордост от Родината като страна-майка на Славяно-православната Кирилска цивилизация, като народ съчетал мъдростта на древните цивилизационни традиции на траките и прабългарите, носител на социо-културния код на Православието, т.е. тази част от християнския свят, която е най-близко до ранното християнство с неговият неподправен хуманизъм.

Ако се опитаме да дадем базова характеристика на „евро-атлантическия прочит“ следва да подчертаем, че негативизмът на същия е оцветен, къде в прикрит, къде в открит антибългаризъм. Засега резултатът от „евро-атлантическия прочит“ може да се характеризира като силно противоречив. Макар че, несъмнено е нанесена и продължава да се нанася щета върху историческата памет на българското общество.

Но въпреки значителните средства и усилия, хвърлени в тази посока, в редица случаи се получава обратен ефект. Така или иначе, обаче, не може да се отрече тъжната истина, че „евро-атлантическият прочит“ на българското минало и настояще с неговия антибългаризъм представлява сериозна опасност за бъдещето на България.

Източник: Поглед. инфо